

Posudek oponenta bakalářské práce

Téma bakalářské práce :

„Alternativní tresty a jejich dopad do psychosociální sféry odsouzeného“

Autor bakalářské práce :

**Anežka Hucková, Univerzita Karlova v Praze
Evangelická teologická fakulta
Obor : Pastorační a sociální práce**

Studentka Anežka Hucková si za téma bakalářské práce zvolila „Alternativní tresty a jejich dopad do psychosociální sféry odsouzeného“. Tato volba byla ze strany studentky učiněna především na základě její praxe jakožto vedoucí trestní kanceláře u jednoho z obvodních soudů v Praze na jeho trestním úseku. Taková volba tématu je logická, neboť studentka v této bakalářské práci mohla zcela jistě zúročit vlastní zkušenosti a reálné vědomí o jednotlivých fázích trestního řízení, jakož i osobní zkušenost z kontaktu s obviněnými (obžalovanými, odsouzenými). Samotné téma bakalářské práce (dále jen „práce“) pak pojala jako svého druhu vhled do problematiky jednotlivých alternativních trestů ukládaných podle trestního zákoníku, přičemž popsala nejen četnost ukládání jednotlivých trestů (viz. dále), ale rovněž popsala v rámci praxe i možný dopad takto uložených trestů do psychické a sociální sféry odsouzených. Za cíl práce tedy bylo popsat nejen mechanismus a zákonné podmínky pro ukládání alternativních trestů, ale také jejich dopad právě do psychosociální sféry odsouzených.

Samotná práce je zcela logicky v závislosti na zvoleném tématu rozčleněna na Úvod (str. 7 – 9), dále na velkou kapitolu 1. „Specifika jednotlivých alternativních trestů“ (str. 10 – 30), kdy v rámci jednotlivých podkapitol jsou rozebrány jednotlivé druhy alternativních trestů podle trestního zákoníku, přičemž pak v kapitole 2. je samostatně popsán a detailně rozebrán trest obecně prospěšných prací, jako alternativní trest nejčastěji ukládaný v rámci praxe českých soudů (str. 31 – 39). V kapitole 3. následně studentka popsala práci a postavení Probační a mediační služby České republiky (str. 40 – 41). V kapitole 4. s názvem „Prevence kriminality“ pak popsala obecným způsobem prevenci a subjekty působící v rámci prevence kriminality (str. 42 – 43). 5. kapitolu pak Anežka Hucková věnovala problematice sociální práce a jejím aktivitám aplikovatelným na pomoc pachatelům trestné činnosti (str. 44 – 47). Předposlední kapitolou je kapitola s názvem „Efektivnost alternativních trestů“ (str. 48 – 51). Závěr práce (str. 52 – 54) pak hodnotí, sumarizuje celou práci a ukotvuje ji v kontextu práce Probační a mediační služby ČR. Dále autorka uvedla seznam použité literatury a zdrojů, seznam nejdůležitějších právních předpisů. Následně budou takto hodnoceny jednotlivé kapitoly práce Anežky Huckové.

Samotný úvod práce osvětluje motivaci ke zvolenému tématu studentkou (jak již jsem popsal v odstavci prvním), vytyčuje cíl práce, popisuje metody práce a rovněž v Úvodu studentka učinila jistý vhled do „duše“ společnosti a jejího chápání trestné činnosti a pohledu na ukládání trestů alternativních.

Kapitola 1. „Specifika jednotlivých alternativních trestů“ (str. 10 – 30) velmi podrobně rozebírá jednotlivé druhy trestů, přičemž studentka logickým způsobem konstruuje jednotlivé podkapitoly ve vztahu k alternativním trestům tak, aby popsala nejen zákonné vymezení (podmínky ukládání trestu, rozsah a obsah trestu), ale rovněž následně popisuje dopad do psychosociální sféry odsouzeného ve vztahu ke konkrétnímu uloženému alternativnímu trestu. Lze s povděkem kvitovat to, že studentka v době, kdy zpracovávala práci, byla schopná sledovat změny v legislativě a takto velmi podrobně v poznámkách pod čarou popsala změny trestního zákoníku ve vztahu k jednotlivým alternativním trestům, účinné od 1.12.2011. Zcela precizním způsobem popisuje jednotlivé alternativní tresty, jejich ukládání, podmínky pro ukládání, rozsah i obsah. Je patrný dotek studentky s realitou a s praxí, kdy pro neprávnicka, je tato kapitola objevná nejen ve výčtu a popisu alternativních trestů, ale rovněž v tom, jakým způsobem se studentka zamýšlí nad dopadem uloženého trestu na pachatele trestného činu.

Neopomněla např. popsat pozadí a nesnáze provázející trest domácího vězení, kdy je zřejmé, že nový alternativní trest si teprve pomalu „hledá“ své uplatnění v praxi soudů (soudců). Ostatně podkapitola věnující se právě trestu domácího vězení je vedle podkapitoly zabývající se trestem zákazu činnosti a podkapitoly o trestu zákazu pobytu jednoznačně z hlediska formálního i obsahového v rámci celé 1. kapitoly nejlépe podchycena.

V podkapitole 1.7 se zabývá dalším nově zavedeným trestem zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Zde je jednoznačně potřeba zdůraznit, že po tomto trestu volala širší společnost již dávno a studentka velmi detailně tento trest rozebrala, přičemž lze pozitivně hodnotit i její historický exkurz do vývoje tohoto trestu a jeho zavedení na britských ostrovech.

V této souvislosti je možné pouze podotknout, že uvedená sankce by si zasloužila více prostoru (ostatně jako i výše uvedené tresty) a bylo by možné jen o takovém trestu z pohledu jednotlivých evropských zemích (pokliže se budeme zabývat pouze tímto kulturním a sociálním prostorem) vypracovat celou bakalářskou práci. Úskalím v popisu a podrobnějším pohledu na tyto nově zavedené tresty tj. trest domácího vězení a trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce pro studentku zcela jistě byl nedostatek informací povolaných institucí, pokud jde o četnost ukládání (zde ještě informace lze získat), ale především pokud jde o výkon těchto trestů. Přes tuto skutečnost jsou právě tyto sankce velmi dobře rozebrány.

Celou kapitolu lze hodnotit velmi kladně, neboť splnila cíl popisu alternativních sankcí, přičemž není pouhým teoretickým pohledem, ale zachycuje problematiku těchto trestů i z pohledu praktické zkušenosti.

Kapitola 2., jak studentka uvedla již v Úvodu, se podrobným způsobem zabývá trestem obecně prospěšných prací. Tady bych jednoznačně kladně hodnotil především vyčerpávajícím způsobem rozebraný trest z hlediska jeho ukotvení v trestním zákoníku a trestním řádu. Anežka Hucková takto rozebrala nejen zákonná hlediska důležitá pro uložení tohoto trestu, podrobně se zabývala i praktickými hledisky, úvahami soudců. Zde pak také velmi dobře rozebrala práci Probační a mediační služby ČR v kontextu výkonu tohoto trestu (i v kontextu kroků, které předchází jeho uložení). Rovněž kladně lze hodnotit celou část vztahující se k problematice výchovného a psychosociálního dopadu (hlediska) tohoto trestu. Zde studentka pracuje s odbornou literaturou, které je o této sankci daleko více, neboť se nejedná o sankci „novou“ a již má své pevné místo v praxi soudů ČR. Jednoznačně pak je třeba souhlasit se závěrem této kapitoly, kdy studentka „trefně“ uvádí, že efekt tohoto trestu je

vždy ovlivněn každým jednotlivým pachatelem – odsouzeným, který takový trest vykonává. Snad v této souvislosti by bylo možné více rozebrat faktory, které mohou mít podstatný vliv na odsouzeného ve vztahu k vykonání (nevykonání) trestu tj. sociální prostředí, předchozí vývoj odsouzeného, vzdělání apod.

Krátká kapitola o činnosti Probační a mediační služby je především vysvětlující k pojmům probace a mediace. Bezesporu by si tato kapitola zasloužila poněkud obšírnější popis, avšak v kontextu celé práce je možné toto chápat, neboť i předchozí kapitoly se činností Probační a mediační služby ČR zabývají (dále jen PMS ČR) (stejně tak i kapitoly následující).

Prevence kriminality – kapitola 4. podává krátký teoretický pohled na formy prevence. 5. kapitola zabývající se sociální práci a aktivitami aplikovatelnými na pomoc pachatelům trestné činnosti se zabývá širšími otázkami, jak je možné s pachateli pracovat, jak je znovuzačlenit do společnosti. Kapitola opět tuto sociální práci popisuje především v kontextu PMS ČR a tak sleduje již v předchozích kapitolách uvedené činnosti a dává je do obecnějšího rámce.

Kapitola 6. ve vztahu k efektivitě alternativních trestů je snad „na první pohled“ příliš krátká, ale autorka výstižně a jednoznačně vymezila faktory ovlivňující efektivitu, přičemž zde na takto malém prostoru, dala do souvislosti již předchozí kapitoly a podkapitoly o jednotlivých alternativních sankcích, pracovala se statistikami Ministerstva spravedlnosti ČR, tedy těmi dostupnými, a tuto kapitolu pak propojila tímto způsobem s předchozími tématy.

Závěrem se pak studentka Anežka Hucková hlouběji zamýšlí nad dopadem alternativních trestů na pachatele a shrnuje celou práci.

Samotná práce z hlediska formálních i obsahových splňuje náležitosti bakalářské práce. Anežka Hucková si zvolila velmi obšírné téma, avšak i přes jeho obtížnost a šíří se domnívám, že práce splnila svůj cíl a studentka zvládla práci i po odborné stránce ve vztahu k trestnímu právu, sociologii (sociální práci) a v jednotlivých kapitolách zachytila podstatné aspekty alternativního trestání. Pokud by se snad i našel určitý nedostatek, pak by jím mohla být určitá (byť nevýznamná) nevyváženost kapitol a deficit většího informačního aparátu pokud jde o efektivitu jednotlivých trestů. V daném případě však toto nelze klást pouze k tíži studentky, neboť tento deficit je zaznamenáván především v praxi vůči Ministerstvu spravedlnosti ČR. U nových alternativních trestů pak ani efektivnost za velmi krátkou dobu a jejich četnost nelze ani vysledovat. U takto pojaté práce pak by snad bylo možné uvažovat o dotaznících jako formě sociologického výzkumu, které by směřovaly k samotným odsouzeným, avšak toto by zřejmě bylo obtížné, neboť studentka by se tak s ohledem na svou práci mohla dostat do určitého konfliktu zájmů, což zcela jistě není účelem práce.

Celou práci hodnotím jako velmi dobrou – B.

K obhajobě pak navrhuji dotazy :

Ve vztahu k hodnocené práci by bylo vhodné, aby studentka zodpověděla dotazy na práci PMS ČR, především ve vztahu ne k pachatelům trestných činů, ale k obětem trestných činů, což je jeden z úkolů PMS ČR, pomáhat i obětem trestných činů.

V Praze dne 19.1.2012

Mgr. Michal Tománek